

Artikkeli on yli 11 vuotta vanha

Kotimaa

Esihistoriallisista kuppikivistä ei tiedetä juuri mitään, myöntää arkeologi

Kuppikivet ovat näkyviä ja kiehtovia Suomen esihistorian muistomerkkejä, mutta varmuudella niistä ei tiedetä oikein mitään. Isoja kiviä ei ole kunnolla edes tieteellisesti tutkittu, harmittelee arkeologi. Rautakauteen ajoitettuja kuppikiviä tunnetaan Suomessa noin 400. Niitä on tuhottu suuret määrät viljelyn ja rakentamisen tieltä, toisaalta kaikkia ei ole vielä löytetty ja kirjattu muinaismuistorekisteriin.

Etusivulle

Jaa

Kuva: Markku Karvonen / Makamedia

MARKKU KARVONEN

19.11.2013 7:01 · Päivitetty 19.11.2013 0:22

Museoviraston intendentti, arkeologi Eeva-Liisa Schulz kävi katsomaan Hämeenlinnassa yksityisessä pihapiirissä olevaa niinsanottua Mäskälän kuppikiveä. Kuppeihin oli aseteltu pieniä leluja, tontilta löytyneitä metalliesineitä ja jokunen kolikko. Schulzin mukaan on tavallista, että perimätieto uhrikivistä saa ihmiset edelleen jättämään kuppeihin rahoja tai pikkuesineitä. Kiviin mielletään jonkinlainen pyhyys.

Mäskälän keskiaikaisen kylätontin kupeessa olevassa kivessä on noin 60 kuppia. Paikallinen asukas on laskenut niitä olevan 69. Kyseessä on kookas kivi, joka houkuttaa arvelemaan, että lähellä on ollut merkittävä muinainen asutus. Pienen matkan päässä vanhan rantapenkan alla on

Luetuimmat

- 1

Kuvataide
Tanskassa kiistellään siitä, mitä isorintaiselle merenneitopatsaalle pitäisi tehdä
- 2

Terveystieteet
Piatta Miittiselle ehdotettiin terveyskeskuksessa keppiä, yksityislääkäri laittoi hänet kiireellisenä leikkausjonoon
- 3

Jalkapallo
Oliver Antmanin unelmadebyytti Mestarien liigassa sai asiantuntijat innostumaan: "Aivan loistava"
- 4

Yhdysvallat
Trump patsasteli Valkoisen talon katolla
- 5

Yhdysvallat
Analyysi: Trumpin kauppadiili Intian kanssa törmäsi pyhään lehmään

5:40

Koulutus
Näillä ysiluokkalaisilla on 700 metrin matka kuvistunnille – katso, missä kunnissa koulua käydään väistötiloissa

5:20

Venäjän hyökkäys
Analyysi: Trumpin Venäjä-väsähdys ei lupaa hyvää Ukrainalle

3:11

Onnettomuudet
Neljä kuoli ambulanssilentokoneen turmassa Arizonassa

1:53

Gazan sota
Trump kieltäytyy sanomasta, mitä hän ajattelee Israelin suunnitelmista vallata koko Gaza

1:13

Valtionalous
Valtiovarainministeriön budjettineuvottelut alkavat

0:40

Sodat
Atomipommi räjähti Hiroshiman yllä tasan 80 vuotta sitten

23:46

Jalkapallo
Oliver Antmanin unelmadebyytti Mestarien liigassa sai asiantuntijat innostumaan: "Aivan loistava"

Katumajärven ranta.

Mitä kivistä todella tiedämme tai mitä kivistä voi päätellä?

– Varmuudella niistä ei tiedetä juuri mitään, myöntää Eeva-Liisa Schulz.

Tutkimukselle olisi tilausta

– Ne ovat säilyttäneet salaperäisyytensä. Jotakin voidaan todennäköisyyksinä kuitenkin päätellä. Mäskälän tapauksessa lähistöllä on kalmistoja ja kuppikiviä, joiden perusteella kiven voi liittää muuhun rautakautiseen asutukseen.

– Kuppikivistä voidaan varmuudella sanoa todella vähän. Minusta on harmi, että niitä on tutkittu niiden määrään ja näyttävyyteen nähden varsin vähän. Kun Hämeenlinnassa tehtiin Uhrikivenkadun kiven siirto, ympäristö tutkittiin todella perusteellisesti makrofossiilinäyttein ja fosforianalysillä. Luulen, että se on ainoa arkeologinen tieteellinen tutkimus kuppikiven lähellä. Vastaavia en muita tiedä.

Schulz arvelee, että Suomen kuppimäärältään suurin kuppikivi ja sen vieressä ollut pienempi hävitetty kivi, liittyvät myöhemmin Ojoisten latokartanona tunnetun alueen rautakautiseen peltoviljelyyn.

Kuppikivi = uhrikivi?

Jos kuppikivistä voidaan tietää niiden sijainnit, suhteet ympäristöön ja kuppien määrät, onko loppu arveluja ja todennäköisyyksiä?

– Monet niistä sijaitsevat kalmistoissa tai kalmistojen lähellä. Todennäköisesti ne voivat liittyä vainajien kunnioitukseen tai muistamiseen. Suhde vainajiin on ollut erilainen kuin meillä. Ehkä kiven äärellä on vietetty jonkinlaisia kekrijuhlia ja uhrattu jotakin. Jos ne liittyvät maanviljelykseen, hedelmällisyyskulttiin ja siihen uhraamiseen, kuppeihin on ehkä viety viljanjyviä, kevään ensimmäistä kalansaalista, ternimaitoa tai vastaavaa. Kun uhrat olivat häipyneet, ne olivat kelvanneet hengille tai mille sitten uhrattiinkaan. Se oli hyvä merkki.

Jos niillä ei ole käytännön merkitystä, pitääkö selityksen tulla uskomusmaailmasta?

– Ei välttämättä, mutta näin meillä arkeologiassa on. Kun meillä on niin paljon sellaista, jolle ei ole selvää selitystä, se liitelee helposti uskomusmaailmaan. Mutta sehän tiedetään historialliselta ajalta, että jopa vielä 1900-luvun alussa kuppeihin kerääntynyt vesi oli parantavaa vettä, jolla parannettiin silmä- ja hammassärkyjä tai lasten sairauksia.

Mitä voi päätellä kiven suhteesta ympäristöön?

– Kivet ovat usein kalmistojen tai vanhojen pellon- ja niitynpaikkojen tuntumassa. Jollakin tavalla ne ovat liittyneet muinaisten ihmisten tavalliseen elämään, jossa ovat luonnollisena osana olleet myös kuppikivet. Joissakin tapauksissa kupit voivat muodostaa tähtikuvion, ne voivat olla suorassa linjassa, tai joku kuppi voi olla toisia selvästi suurempi.

22:57	Yhdysvallat Trump patsasteli Valkoisen talon katolla
21:56	Seurakunnat Millaisia muistoja sinulla on rippileiriltä? Kerro meille, teemme juttua
21:44	Gazan sota Axios: Yhdysvallat suunnittelee lisäävänsä merkittävästi rooliaan humanitaarisen avun toimittamisessa Gazaan
21:38	Historia Muinais-DNA-tutkimus kertoo: Entisajan Suomi ei ollutkaan eristyksissä
21:25	Politiikka Portugalin suurlähetystö sai uuden väliaikaisen suurlähettiläänsä
21:25	Terveystieteet Piatta Mieltiselle ehdotettiin terveyskeskuksessa keppiä, yksityislääkäri laittoi hänet kiireelliseen leikkausjonoon
21:19	Raviurheilu Ravihevonen kuoli Jyväskylän raveissa
21:13	Yhdysvallat Myös Clintonit haastettiin todistamaan Epstein-jupakassa

Voiko sitten päätellä, että kukin kuppi vastaa savua tai sukua, tai kuvastaako suuri kuppi merkittävää henkilöä?

– Kyllä se pitäisi perusteellisesti tutkia. Jos kuppeja on yli sata, tulee kyllä melko suuri savumäärä. Ei ainakaan meillä Kanta-Hämeessä ole ollut niin suuria kyliä. Vanhimmat kylät joita tiedetään, harvemmin taloja on ollut yli 20. En puhuisi Hämeessä mistään kuppikivikulttuurista. Hämeen lisäksi kiviä on runsaasti mm. Satakunnassa, Savossa, Karjalassa, Pohjanmaalla, missä on ollut rautakauden asutusta. Juuri rautakauteen kuppikiven liittyy maanviljelyskulttuuri.

Muuten, miten kupit on tehty?

- Ne on saatu alulle nakuttelemalla, kuoppa on sitten saatu sileäksi hiertämällä. Jotkut kupit ovat vieläkin sormella kokeillessa aivan sileitä. Mystisiä ovat, huokaa Eeva-Liisa Schulz.

Aiheesta enemmän

Kotimaa

Muinaisharrastajan kohuväite: kuppikivet ovat karttoja ja hämäläiset tulivat Laatokalta

2013

Kulttuuri

Kohuttu uhrikivi muutti autoliikkeiden ahdingosta uuteen paikkaan

2010

Kotimaa

Kulttuuri

Arkeologia

Takaisin sivun alkuun ↑